

FORUM POLITOLOGICZNE

TOM 12

2011

POLITICAL SCIENCE FORUM

VOLUME 12

**Wealth and poverty
in contemporary Africa**

Edited by Arkadiusz Żukowski

2011

FORUM POLITOLOGICZNE

TOM 12

**Problemy bogactwa i biedy
we współczesnej Afryce**
pod redakcją Arkadiusza Żukowskiego

2011

Recenzent
Prof. zw. dr hab. Marek J. Malinowski

Rada Programowa
Selim Chazbijewicz, Ryszard Czarkowski, Tadeusz Iwiński,
Marek Jabłonowski, Wojciech Jakubowski, Krzysztof Gładkowski,
Marek Melnyk, Anna Organiściak-Krzykowska, Stefan Opara,
Olga Wasiuta, Sergiusz Wasiuta, Paweł Woroniecki,
Waldemar Żebrowski, Arkadiusz Żukowski

Redakcja wydawnicza
Eufemia Kierszka

Projekt okładki
Pracownia Wydawnicza „Elset”

ISSN 1734-1698

Copyright
Instytut Nauk Politycznych
Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie

Wydawca
Instytut Nauk Politycznych
Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie

Druk z gotowych diapozytywów
Zakład Poligraficzny UWM w Olsztynie

SPIS TREŚCI

Wstęp	
Arkadiusz Żukowski	13
Jacek Łapott	
Afryka – kontynent specjalnej troski?	17
– Summary	33
Małgorzata Szupejko	
Bogactwo i bieda w Afryce – aspekty ekonomiczne, efekty społeczne i kulturowe	35
– Summary	66
Degefe Kebebe Gemechu	
Walka z biedą, korupcja i priorytety obronności. Dylematy współczesnej Afryki	67
– Summary	85
Edward Janusz Jaremczuk	
Suwerenność żywieniowa – problem nie tylko kontynentu afrykańskiego	87
– Summary	108
Anna M. Solarz	
Ubóstwo Afryki jako wyzwanie dla etyki stosunków międzynarodowych	109
– Summary	125
Ks. Adam Romejko	
Problem ubóstwa we współczesnej Afryce w nauczaniu społecznym Kościoła katolickiego	127
– Summary	164

Marcin Wojciech Solarz	
Afryka wobec podziału świata na bogatą Północ i biedne Południe w perspektywie ostatnich 200 lat	167
– Summary	184
Wojciech Kotowicz	
Współczesne koncepcje rozwojowe Afryki – paradygmaty i wyzwania	185
– Summary	199
Tomasz Klin	
Interwencjonizm czy wolny rynek? Spory wokół współczesnej pomocy rozwojowej dla Afryki	201
– Summary	231
Andrzej Gąsowski	
Bogaci – Biednym? Unia Europejska a Afryka	233
– Summary	268
Kamil Zajączkowski	
Afrykańskie ubóstwo w polityce Unii Europejskiej	269
– Summary	304
Magdalena Kumelska	
Problem pomocy dla Afryki w okresie prezydentury George’a W. Busha juniora	305
– Summary	323
Jakub Zajączkowski	
Polityka rozwojowa w strategii międzynarodowej Indii wobec Afryki u progu XXI wieku	325
– Summary	351
Anna Nadolska-Styczyńska	
Czy kupujesz „Cisowiankę”? Garść refleksji na temat polskiej pomocy dla krajów Afryki	353
– Summary	365

Anna Maria Bytyń	
Sudańskie dylematy – między bogactwem pomocy a nędzą rzeczywistości	367
– Summary	390
Krzysztof Trzeciński	
O afrykańskim stanie rzeczy. Analiza teorii systemu autorstwa Paulina J. Hountondji'ego	393
– Summary	413
Maciej Ząbek	
Uchodźcy w Afryce. Pogłębienie biedy czy źródło korzyści?	415
– Summary	429
Radosław Sajna	
Afryka jako ofiara i beneficjent globalizacji mediów i komunikowania	431
– Summary	445
Ks. Jacek Jan Pawlik	
Zubożenie ludności miejskiej w Afryce Zachodniej	447
– Summary	467
Ks. Jarosław Różański	
Kościół katolicki w Czadzie wobec problemów, gospodarczych, społecznych i politycznych kraju	469
– Summary	488
Anna Radłowska	
Klientelizm jako czynnik wpływający na wzrost rozwarstwienia ekonomicznego w państwach Afryki Subsaharyjskiej	491
– Summary	514
Joanna Bar	
Rwanda – perspektywy rozwoju kraju	517
– Summary	540

Michał Leśniewski	
Trudy życia w komandach w partyzanckim okresie wojny, lipiec 1900 – maj 1902	541
– Summary	558
Selim Chazbijewicz	
Bogactwo i ubóstwo etniczne w Afryce Północnej. Polscy Tatarzy w Egipcie, Algierii i Maroku w okresie II Rzeczypospolitej	561
– Summary	565
Béthuel Matsili	
Plemienność i demokracja w Afryce (na przykładzie Konga-Brazzaville).....	567
– Summary	585
Arkadiusz Żukowski	
Sztuka białych w południowej Afryce – od ubóstwa do bogactwa?	587
– Summary	593
Aneta Pawłowska	
Ikonografia sztuki Republiki Południowej Afryki jako odzwierciedlenie stosunków ekonomicznych w kraju	595
– Summary	609
Katarzyna Podyma	
Sztuka bogactwem Afryki? Wpływ rynku antykwarycznego na życie codzienne mieszkańców Afryki Zachodniej	611
– Summary	627
Noty o autorach.....	629
About the Authors	632

CONTENTS

Introduction	13
Arkadiusz Żukowski	
Jacek Łapott	
Africa – continent of special concern?	17
– Summary	33
Małgorzata Szupejko	
Wealth and poverty in Africa – economic indicators, social and cultural effects	35
– Summary	66
Degefe Kebebe Gemechu	
Fighting poverty, corruption and priority of defence: The dilemma of contemporary Africa	67
– Summary	85
Edward Janusz Jaremczuk	
Food sovereignty – the problem not only of African continent	87
– Summary	108
Anna M. Solarz	
Poverty in Africa as a challenge for ethics in international relations	109
– Summary	125
Rev. Adam Romejko	
The problem of poverty in contemporary Africa in the social teaching of the Catholic Church	127
– Summary	164

Marcin Wojciech Solarz	
Africa and the division of the world into the rich North and poor South: The last two hundred years perspective	167
– Summary	184
Wojciech Kotowicz	
Contemporary concepts for the development of Africa	
– paradigms and challenges	185
– Summary	199
Tomasz Klin	
Interventionism or free market? Disputes on contemporary development assistance for Africa	201
– Summary	231
Andrzej Gąsowski	
Haves to have-nots? European Union and Africa	233
– Summary	268
Kamil Zajączkowski	
African poverty in the European Union policy	269
– Summary	304
Magdalena Kumelska	
The problem of aid to Africa during the presidency of George W. Bush junior	305
– Summary	323
Jakub Zajączkowski	
Development policy in India's international strategy towards Africa at the turn of the 21st century	325
– Summary	351
Anna Nadolska-Styczyńska	
Do you buy „Cisowianka”? Some remarks on Polish aid for African countries	353
– Summary	365

Anna Maria Bytyń	
Sudanese dilemmas – between riches of help and misery of reality	367
– Summary	390
Krzysztof Trzeciński	
On the condition of African societies and states: An analysis of the system theory proposed by Paulin J. Hountondji	393
– Summary	413
Maciej Zabek	
Refugees in Africa: deepen poverty or source of benefits	415
– Summary	429
Radosław Sajna	
Africa as a victim and a beneficiary of the globalization of the media and communication	431
– Summary	445
Rev. Jacek Jan Pawlik	
Growing poverty of urban population in West Africa	447
– Summary	467
Rev. Jarosław Róžański	
The Catholic Church in the Republic of Chad in the light of economic, social and political problems in the country	469
– Summary	488
Anna Radłowska	
Influence of clientelism on increase of economic stratification of Sub-Saharan Countries	491
– Summary	514
Joanna Bar	
Rwanda – the prospect of development	517
Summary	540

Michał Leśniewski	
The hardships of the life on commando during the guerilla phase of the Boer War, July 1900 – May 1902	541
– Summary	558
Selim Chazbijewicz	
The ethnic poverty and wealth in North Africa: The Polish Tatars in Egypt, Algeria and Morocco during the Second Polish Republic	561
– Summary	565
Béthuel Matsili	
Tribalism and democracy in Africa (the case of Congo-Brazzaville)	567
– Summary	585
Arkadiusz Żukowski	
Art of whites in South Africa: from poverty to richness?	587
– Summary	593
Aneta Pawłowska	
The iconography of South African art as the direct reflection of economic relations in the country	595
– Summary	609
Katarzyna Podyma	
Could art be Africa's wealth? The impact of the antiquarian market on the daily life of West Africans	611
– Summary	627
About the Authors (in Polish)	629
About the Authors (in English)	632

WSTĘP

Kolejny afrykański tom „Forum Politologicznego” dotyczy problematyki biedy i bogactwa w Afryce, a w szczególności obejmuje okres współczesności. Celem tomu jest przede wszystkim dogłębna analiza i interpretacja tej problematyki. Problematyka ta badana jest nie tylko interdyscyplinarnie, ale i wieloaspektowo (w znaczeniu kulturowym, religijnym, intelektualnym, społecznym, ekonomicznym, finansowym, politycznym, etycznym, a także geograficzno-przyrodniczym czy kulturalnym). Badana ona jest także w aspekcie globalnym, regionalnym i lokalnym, a także grupowym i jednostkowym.

Tom ten stanowi owoc prac badawczych zaprezentowanych podczas Naukowych Spotkań z Afryką, które stanowią kontynuację corocznych spotkań (dawniej Dni Afryki) oraz dyskursu naukowego po ich zakończeniu.

W tomie prezentowane są teksty 28 Autorów z krajowych ośrodków akademickich i naukowych, głównie z Uniwersytetu Warszawskiego (7) i Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie (6) oraz Polskiej Akademii Nauk, Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Uniwersytetu Gdańskiego, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytetu Szczecińskiego, Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Zielonogórskiego, a także z Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu, Akademii Humanistycz-

nej w Pułtusk, Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie i Muzeum Miejskiego w Żorach.

Wśród liczego grona Autorów, znajdują się doświadczeni i uznani afrykaniści oraz osoby, które dopiero zaczynają badania dotyczące kontynentu afrykańskiego. Podkreślić należy, iż wielu z nich prowadzi tam systematyczne badania terenowe.

W większości artykułów bogactwo i bieda rozumiane są przede wszystkim w wymiarze społecznym i ekonomicznym z ich politycznymi implikacjami. Tym niemniej kwestie te prezentowane są również w kontekście etniczności czy kultury. Tytułowa problematyka tomu rozumiana jest przez Autorów indywidualnie. Autorzy reprezentują różne podejścia metodologiczne i teoretyczne. Dominują artykuły politologiczne oraz etnologiczne i antropologiczne. Zdecydowana większość Autorów w artykułach oprócz szeroko nakreślonej warstwy deskrypcyjnej skupia się na eksplanacji zjawisk i procesów związanych z problematyką biedy i bogactwa w Afryce. Wielu Autorów dokonuje też prognozy rozwoju sytuacji w tym zakresie.

Tom rozpoczynają artykuły dotyczące kwestii ogólnych związanych z bogactwem i biedą na kontynencie afrykańskim, z podkreśleniem warstwy faktograficznej i interpretacyjnej. Diagnostowany jest przede wszystkim problem biedy, a zwłaszcza jej przyczyny, w tym uwarunkowania mentalne. W następnych artykułach zwraca się uwagę na suwerenność żywnościową oraz kwestie aksjologiczne. Kolejną grupę artykułów tworzą teksty dotyczące kwestii pomocy rozwojowej dla Afryki, w wymiarze ogólnym, ale także odnoszące się do wymiaru tej pomocy ze strony Unii Europejskiej, Stanów Zjednoczonych Ameryki, Indii i Polski czy też sudańskiej rzeczywistości. Następną sekwencję stanowią artykuły prezentujące kwestie biedy i bogactwa poprzez pryzmat myśli politycznej, uchodźców i mediów. Ich rozwinięciem są artykuły związane z tymi kwestiami w określonych regionach i krajach Afryki (Afryce Subsaharyjskiej, Afryce Zachodniej, Czadzie, Rwandzie i Południowej Afryce). Dwa artykuł ogniskują się na bogactwie i ubóstwie etnicznym Afryki. Tom zamy-

kają artykuły odnoszące się do kultury i sztuki na kontynencie afrykańskim.

W intencji redaktora tomu stanowić on ma głos polskiej afrykanistyki w światowym dyskursie naukowym oraz wkład w naukowe poznanie problematyki bogactwa, a w szczególności biedy w Afryce. Nie bez znaczenia jest także intencja popularyzowania wiedzy o Afryce w Polsce oraz integrowania środowiska polskich afrykanistów.

Arkadiusz Żukowski